

مبانی فلسفی تربیت انسان

در حکمت متعالیه

سید مهدی میرهادی*، دانشجوی دکتری فلسفه تعلیم و تربیت دانشگاه اصفهان
حسنعلی بختیار نصرآبادی**، دانشیار دانشکده علوم تربیتی دانشگاه اصفهان
محمد نجفی***، استادیار دانشکده علوم تربیتی دانشگاه اصفهان

چکیده

در این مقاله و با استفاده از روش تحلیل و استنتاج، تلاش شده تا طرحی از پیامدهای دیدگاه فلسفی ملاصدرا در حوزه تربیت، ارائه گردد. چنین طرحی میتواند چارچوب و چشم اندازی از تربیت دینی و الهی را در فضای غبار آلود و بحران زده نظامهای تربیتی سکولار، برای ما ترسیم نماید. ارتزاق از سرچشمه وحی و روایات و تلفیق برهان با شهود در فلسفه صدرایی، جایگاهی ویژه به این فلسفه بخشیده است. ابتکار ملاصدرا در طرح هویت تعلقی نفس، ضمن حل معمای ناگشوده ارتباط نفس با بدن، امکان تحول ذاتی نفس (در مقابل تحول در اعراض نفس) را اثبات، و ضرورت عقلی تربیت را تبیین مینماید. در طرح انسان شناسی فلسفی ملاصدرا، نفس، هم برای حدوث و هم برای تحقق هویت خویش به بدن نیاز دارد. بدن میدان ظهور نفس، محل افعال آن، و تنها سرمایه انسان برای خلق هویت خویش است. بدن، نقشی پیچیده و منحصر بفرد در فرآیند تربیت انسان، برعهده دارد. دستیابی به تصویری روشن از چگونگی تبدیل وجودی مادی (نطفه)، به انسانی مجرد و ابدی، رمز گشایی از نظریه حرکت جوهری او و بیان حقیقت تربیت است. در نهایت، ملاصدرا با طرح

نظریه جسمانیة الحدوث—روحانیه البقا بودن نفس، نشان میدهد که دامنه و نهایت تربیت انسان از چشم اندازی بیکرانه، عمیق و شگفت انگیز برخوردار است.

کلیدواژگان

نفس
هویت تعلقی
دامنه تربیت
تربیت
حرکت جوهری
ملاصدرا

مقدمه

انسان بعنوان تنها موجود مختار و شناسا در خلقت، موقعیتی ویژه و مسیری خاص در حیات خود دارد. هویت و سرنوشت انسان، منوط به انتخابها و ارادههای او در مسیر زندگی است. دیگر موجودات نیازی به انتخاب ندارند زیرا مسیری واحد و از قبل تعیین شده، سرنوشت قطعی آنها است. انسان تنها موجودی است که برای تعیین سرنوشت و تحقق خویش، راههای متعدد و بینهایتی در مقابل خود دارد. این راهها نتایج و عواقبی

*.Email: mmirhadii@gmail.com

** (نویسنده مسئول). Email: h.nasrabadi@edu.ui.ac.ir

***. Email: h.nasrabadi@edu.ui.ac.ir

تاریخ تأیید: ۹۵/۷/۲۷

تاریخ دریافت: ۹۵/۵/۴